

Plaušu veselība ir svarīga

Rīgas Austrumu slimnīcas ikgadējās veselības dienas veltītas elpošanas problēmām

Par to, kādēļ svarīgi pievērst sabiedrības uzmanību plaušu slimību diagnostikai un ārstēšanai, saruna ar Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas valdes priekšsēdētāju profesoru Viesturu Boku.

– Ko vēlaties panākt, regulāri organizējot savā slimnīcā veselības dienas?

– Universitātes slimnīcas misija ir sadarbībā ar pacientiem, primārās un sekundārās aprūpes ārstiem, mazākiem stacionāriem nodrošināt augsta līmeņa ārstēšanu, tādēļ ārstiem ir ļoti svarīgi gan saziņā ar kolēģiem, gan pacientiem runāt vienā valodā, pareizi saprast informāciju. Veselības dienas, kas veltītas saslīmšanām, kas izplatības ziņā ieņem pietiekami svarīgu vietu, ir viens no veidiem, kā izglītot sabiedrību, veicināt komunikāciju un veidot dialogu starp ārstiem un pacientiem.

– Kādēļ šogad uzmanība pievērsta tieši plaušu veselībai?

– Plaušu slimības ir viens no biežākajiem iedzīvotāju nāves iemesliem – ap 19%, tādēļ šis jautājums ir ļoti aktuāls. Turklāt šobrīd Rīgas Austrumu slim-

Profesors Viesturs Boka atzīst, ka Rīgas Austrumu slimnīcā kļuvusi par līderi plaušu slimību ārstēšanā Latvijā.

nīca ir ne tikai lielākā Latvijas slimnīca, tajā skaitā universitātes slimnīca, bet pēc Tuberkulozes un plaušu slimību centra (TPSC) pievienošanas kļuvusi

arī par valsts mēroga plaušu slimību diagnostikas un ārstniecības centru. Varam lepoties ar to, ka mūsu slimnīcā tagad ir ļoti laba torakālās ķirurģijas

nodaļa, kur gadā tiek veiktas vairāk nekā 400 visaugstākā līmeņa un ļoti sarežģītas plaušu operācijas. No tām piektā daļa ir minimāli invazīvas vai tā saucamās videooperācijas. Šīs ķirurģu brigādes ienākšana Rīgas Austrumu slimnīcas ķirurģiskajā dienestā ļoti lielā mērā palielina mūsu kapacitāti un diagnožu sarežģītību, un es domāju, ka ar laiku šī nodaļa varētu kļūt par vienu no vadošajām ķirurģiskajā dienestā, jo operācijas ir lielas, sarežģītas un tās tiek veiktas ar labiem pānkumiem.

Vēlos pieminēt arī Pasaules veselības organizācijas sadarbības centru, kas TPSC darbojas jau astoņus gadus un kurā savas zināšanas papildinājuši 2000 ārstu no 50 pasaules valstīm, tajā skaitā arī no Latvijas. Tas ir ļoti nozīmīgs, arī lai celtu informatīvo izglītības līmeni mūsu ārstiem.

– Ar kādām slimībām visbiežāk slimo Latvijas iedzīvotāji?

– Pirmajā vietā ir hroniskās obstruktīvās plaušu saslīmšanas, kas ir ļoti izplatītas un kas progresējot izraisa invaliditāti un pat var beigties letāli. Ļoti izplatītas ir arī plaušu iekaisīgās

slimības, piemēram, pneimonija, kā arī plaušu vēzis un tuberkuloze. Statistika liecina, ka diemžēl pēdējos gados saslīmstība ar šo infekcijas slimību pieaug. Pērn Latvijā tika reģistrēti 788 pirmreizējās tuberkulozes gadījumi, bet šā gada beigās šis skaits, visticamāk, būs jau vairāk.

– Kam Plaušu veselības dienā tiks pievērsta īpaša uzmanība?

– Pirmkārt, veselības dienā ikviens Latvijas iedzīvotājs varēs saņemt izsmeltošu informāciju ne tikai par biežāk sastopamajām plaušu slimībām, bet arī praktiskus padomus, kā rīkoties, lai pārbaudītu plaušu veselību. Otrkārt, noteikti grībētos pastāstīt par diagnostikas un ārstēšanas iespējām, kādas šobrīd spēj nodrošināt Rīgas Austrumu slimnīca. Piemēram, spirogrāfija ir tikai viena, ļoti vienkārša izmeklēšanas metode, kas ļoti agrīni spēj sniegt informāciju par plaušu funkcionālo stāvokli, taču mūsu slimnīcā iespējams plaušas izmeklēt arī ar sarežģītākām izmeklēšanas metodēm.

Abos plaušu slimību centros – gan stacionārā "Gaiļezers", gan Upeslejās – darbojas ļoti

spēcīgs bronholoģiskais dienests, kura rīcībā ir moderna aparatūra, piemēram, iekārta, ar kuru iespējams ļoti agrīni diagnosticēt plaušu vēzi, kā arī endobronhiālās ultrasonoskopijas ierīce, kas izmeklēšanas laikā ļauj veikt arī punkciju un biopsiju, lai iegūtu audu materiālu precīzas diagnozes noteikšanai. Tuberkulozes un plaušu slimību centrā ik gadu veic vairāk nekā 4500 bronhoskopijas, bet stacionārā "Gaiļezers" – vairāk nekā 2000. Rīgas Austrumu slimnīcā darbojas arī bronhiālās astmas kabinets, kur konsultē pneimonologi un alergologi. Arī šī saslīmšana Latvijā ir pietiekami plaši izplatīta.

Veselības dienas laikā notiks arī zinātniskā konference ārstiem, kurā ar savu pieredzi dalīsies pieredzējuši infektologi, pneimonologi, radiologi.

Domāju, ka ikviens Latvijas iedzīvotājs, kurš apmeklēs Plaušu veselības dienu mūsu slimnīcā, būs ieguvējs, jo saņems noderīgu informāciju. Mēs gribam parādīt durvis, pa kurām ieejot, ikviens sadarbībā ar Rīgas Austrumu slimnīcas speciālistiem var atrisināt savas veselības problēmas ātrāk, labāk, lētāk.

Ķirurģija caur atslēgas caurumiem

Ik gadu Tuberkulozes un plaušu slimību centrā tiek veiktas apmēram četršimt torakālās operācijas

"No aptuveni 1100 Latvijas iedzīvotājiem, kuriem ik gadu atklāj plaušu vēzi, gandrīz puse nonāk mūsu centrā diagnozes precizēšanai. Vairāk nekā pusei pacientu, kuriem plaušu audzējs ir operējams, operācijas tiek veiktas pie mums," stāsta Rīgas Austrumu slimnīcas Tuberkulozes un plaušu slimību centra Torakālās ķirurģijas nodaļas vadītājs ķirurgs Ints Siliņš (attēlā), piebilstot, ka vairāk nekā puse no visām centrā veiktajām torakālajām operācijām saistītas ar ļaundabīgu plaušu un citu krūškurvja orgānu audzēju ārstēšanu. Tiek veiktas operācijas arī tuberkulozes slimniekiem, turklāt centra priekšrocība ir arī tā, ka šādus pacientus iespējams izolēt, lai viņi nevarētu inficēt citus pacientus.

Tuberkulozes un plaušu slimību centrā šobrīd atrodas viena no divām nodaļām valstī, kas specializējusies torakālajā ķirurģijā. Liela daļa no centrā veiktajām operācijām ir mazināšanas – tās mēdz dēvēt arī par ķirurģiju "caur atslēgas caurumiem". Agrāk, veicot torakālās operācijas, ķirurgam bija jāveic plašs grieziens un krūškurvis jāatver, bet tagad šādas operācijas iespējams veikt ar dažu nelielu griezienu palīdzību. Protams, šādas operācijas ir dārgākas, taču arī daudz saudzīgākas, tādēļ pacients vieglāk pārcieš pēcoperācijas periodu, ātrāk atveseļojas un var ātrāk atgriezties darbā. Pirms dažiem gadiem šeit sāka veikt šādas mazināšanas operācijas plaušu daivas izņemšanai jeb videotorakoskopiskās lobektomijas.

"Visas torakālās operācijas pēcoperācijas periodā prasa spe-

ciāli aprūpi, tādēļ liela priekšrocība ir tā, ka mums ir specializēta intensīvās terapijas nodaļa, kur pēc krūškurvja operācijām nokļūst pilnīgi visi pacienti. Lielajās daudzprofilu slimnīcās, kurās torakālā ķirurģija ir tikai viens no virzieniem, to nav iespējams nodrošināt," uzsvē Ints Siliņš.

Precīza diagnoze – veiksmīga ārstēšana

Veiksmīga plaušu slimību ārstēšana nav iedomājama bez invazīvas un funkcionālās diagnostikas, kas centrā ir ļoti augstā līmenī. Šeit strādā ļoti pieredzējuši speciālisti, kuri ik dienas veic 20 – 30 bronhoskopijas, bet gadā Tuberkulozes un plaušu slimību centrā ar šādu metodi tiek izmeklēti 4500 pacienti. Savukārt endoskopiskās ultrasonogrāfijas iekārta ļauj ne tikai veikt izmeklējumu, bet arī dažādas invazīvas manipulācijas – punkciju, biopsiju. Ar tās palīdzību neskaidros gadījumos iespējams precīzi noteikt diagnozi tuberkulozes, plaušu vēža un citu plaušu slimību pacientiem.

Diemžēl plaušu vēzis ir slimī-

ba, kam tikpat kā nav specifisku simptomu. Cilvēki, kuriem ir diskomforta sajūta krūtīs vai ielīdzis klepus, bieži vien nevērsas pie ārsta un necenšas noskaidrot iemeslu. Sāpes krūtīs, krišanās svarā parādās tad, kad slimība ir jau ielaista.

"Plaušu vēzis ir smaga diagnoze visā pasaulē. Statistikas dati liecina, ka ne vairāk kā tikai apmēram piektajai daļai pacientu to iespējams izoperēt. Atlasīt pacientus, kuriem operācija var palīdzēt, nav nemaz tik vienkārši. To palīdz veikt modernās tehnoloģijas, invazīvā diagnostika," uzsvē torakālais ķirurgs Ints Siliņš, piebilstot, ka stereotips "ja man ir plaušu vēzis, tad operēt ir bezjēdzīgi, jo kļūs tikai sliktāk" radies laikus, kad mediķu rīcībā nebija moderno diagnostikas aparātu, kas ļauj izvērtēt, vai operācija var vai nevar apturēt slimību. "Mēs ticamies pacientus izārstēt no plaušu vēža, un, veicot precīzu pacientu izvērtēšanu, tas ir iespējams," saka Ints Siliņš.

LĪGAS VASILŪNAS FOTO

Pacientam veic torakālo operāciju.

Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā stacionārā "Latvijas Onkoloģijas centrs" konferenču zālē Hipokrāta ielā 4 nākamo ceturtdien, 4. oktobrī, no plkst. 12 līdz 17.20 notiks arī ikgadējā zinātniskā

ĀRSTU KONFERENCE

(reģistrācija no plkst. 11).

Programmā 14 lekcijas par plaušu un elpceļu slimību diagnostiku, ārstēšanu un profilaksi. Lektori – docente Vaira Leimane, profesore Ludmilla Viksna, asociētais profesors Alvis Krams, asociētais profesors Ardis Platkājis, pneimonoloģe Ineta Grīsele u. c.

Dalība konferencē ir bez maksas. Konferencai piešķirti 7KP (LĀB KP 2012/10-2).

Pieteikšanās konferencai un programma mājas lapā: www.afonds.lv

Tālruni informācijai: 67042804, 29195121

Kopā mēs esam stiprāki...

Kopš 1. aprīļa Tuberkulozes un plaušu slimību centrs ir RAKUS sastāvdaļa

"Rīgas Austrumu slimnīca izvietojusies sešos stacionāros, kuros kopā ārstējas 70 000 pacientu gadā. Plaušu slimības tiek ārstētas divos no tiem – "Gaiļezera" Rīgā un Tuberkulozes un plaušu slimību centrā (TPSC), kura stacionārā daļa atrodas Stopiņu novada Upeslejās. Ieguvumu ir vairāk nekā zaudējumu," tā medicīnas iestāžu apvienošanu vērtē slimnīcas Ārstniecības padomes loceklis, galvenais plaušu slimību speciālists asociētais profesors Alvilis Krams (attēlā).

Pacienti ir apmierināti

"Pirmkārt, mūsu centra pacientiem pieejams plašāks izmeklējumu, aparātūras un speciālistu klāsts. Lielas daudzprofilu slimnīcas ietvaros mūsu pacienti šos veselības aprūpes pakalpojumus saņem ātrāk un vienākšāk. Otrkārt, ievērojami mazinājies arī birokrātiskais slogs, tādēļ mediķi vairāk var nodoties tiešajam darbam, nevis "papīru" rakstīšanai. Prieccē arī tas, ka Rīgas Austrumu slimnīcas vadība atšķirībā no Latvijas Infektoloģijas centra, kura sastāvā pēdējos gadus bija TPSC,

uztver mūsu centra ārstus kā līdzvērtīgus partnerus un, pieņemot lēmumus, uzklauša arī viņu viedokli. Mediķu darba prieks atspoguļojas arī sniegto pakalpojumu kvalitātē," stāsta Alvilis Krams.

Lai gan šobrīd plaušu slimību ārstēšana notiek divos stacionāros, tā nedublē vienu otru. Stacionārā "Gaiļezers", kas ir daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības slimnīca, nonāk pacienti ar akūtām plaušu slimībām, kuriem nepieciešama arī citu jomu speciālistu palīdzība, bet plānveida pacienti tiek

nogādāti monoprola slimnīcā, kas specializējusies plaušu slimību ārstēšanā. "Pacientus, kuriem trūka vietas "Gaiļezera" slimnīcas plaušu slimību nodaļā, agrāk nācās izvietot cita profila nodaļās. Tagad viņi var ārstēties specializētajā centrā. Pacientiem, bez šaubām, tas ir ieguvums," atzīst profesors.

Ir tehnoloģijas un kompetences, kas Latvijā pieejamas tikai TPSC, daudzās jomās centrs ir pasaules universitāšu kliniku līmenī. Atšķirībā no daudzprofilu slimnīcas, kur parasti strādā ne vairāk par pieciem sešiem pneimonologiem, TPSC ir 38 šādu augsta līmeņa speciālistu. Tas veicina radošu domu un zināšanu apmaiņu, kas uzlabo pacientu ārstēšanas kvalitāti, tādēļ centra kolektīvs cer turpināt strādāt Rīgas Austrumu slimnīcā kā vienota komanda arī turpmāk.

Kvotas pat vēža pacientiem

"Manuprāt, lielākie izaicinājumi TPSC šobrīd atrodas ārpus Rīgas Austrumu slimnīcas sienām, tas ir, šā brīža veselības aprūpes sistēmā," saka Alvilis Krams.

Piemēram, nesēn Ārstnieciskā padome apsprieda Veselības ministrijas jauno stratēģiju, kurā paredzēts atbalstīt universitātes klinikas un veicināt to attīstību, bet realitātē šogad šīm klīnikām finansējums ambulatorajai palīdzībai samazināts aptuveni par miljonu latu katrai.

Torakālās ķirurģijas nodaļas vadītājam Intam Siliņam, kurš konsultē pacientus Latvijas Onkoloģijas centra poliklīnikā, ikdienā nākas saskarties ar garajām gaidīšanas rindām uz valsts apmaksātajiem pakalpojumiem: "Kā var būt trīs mēnešus ilgās gaidīšanas rindas ļaundabīgo audzēju pacientiem! Daudzos gadījumos tas var būt liktenīgi!"

Labāka nav arī situācija reģionos, kur daudzviet tā saucamās kvotas rentgenoloģiskai izmeklēšanai un speciālista konsultācijai noteiktas pat pacientiem ar aizdomām par tuberkulozi. "Ja pēc Pasaules veselības organizācijas aplēsēm pēdējos desmit gados esam atraduši 90 – 100% no visiem tuberkulozes slimniekiem, tad pērnajā gadā

LĪGAS VASIŅŪNAS FOTO

Funkcionālā izmeklēšana ļauj spriest par plaušu veselību.

tikai 75%. Tas nozīmē, ka 300 – 400 slimniekiem šī infekcijas slimība nav diagnosticēta, bet vismaz pusei no viņiem slimība ir atklāta jeb bacilārā formā un viņi spēj inficēt apkārtnē," atklāj profesors Alvilis Krams, piebilstot, ka pēdējos gados ārpus Rīgas speciālista darba apmaksā

par tuberkulozes diagnostiku un ārstēšanu samazināta aptuveni par trešo daļu. Tieši šobrīd noris sarunas ar Veselības ministriju un valdību, lai nākamajā gadā atrastu tuberkulozes izplatības ierobežošanai nepieciešamo finansējumu. Tuberkuloze taču var skart ikvienu!

Tuberkulozi atklāj biežāk

Pēdējā gada laikā Latvijā pieaug tuberkulozes slimnieku skaits

Ja Latvija varēja pelnīt lepoties ar panākumiem cīņā ar tuberkulozi, pēdējā gada statistika vairs nav tik iepriecinoša – lai arī nedaudz, slimnieku skaits tomēr vairojas. Pērn gada pirmajos astoņos mēnešos to atklāja 514 Latvijas iedzīvotājiem, bet šogad tādā pašā laika periodā – jau 567.

"Tuberkulozes slimnieku skaita pieaugums ir ekonomiskās krīzes sekas," uzskata Rīgas Austrumu slimnīcas Tuberkulozes un plaušu slimību centra galvenā ārste Andra Cīrule, atsaucoties uz pētījumiem, kas pierāda, ka valstīs, kas pārdzīvojušas ekonomisku lejupslīdi, pieaug infekcijas slimību izplatība. Nelabvēlīga tendence – tuberkulozes pacientu skaita palielināšanās HIV inficēto un bērnu vidū, kā arī tas, ka arvien vairāk cilvēku inficējas ar multirezistentām jeb pret zālēm nejutīgām tuberkulozes formām. Statistika liecina, ka ap 13% pacientu jau pirmajā inficēšanās reizē saslimuši tieši ar šo smagāko slimības formu.

Koordinē cīņu pret plaušu infekciju

"Jau vairāk nekā četrdesmit gadus mūsu centrs atbild par tuberkulozes pacientu aprūpi visā Latvijā. Mūsu centra speciālisti regulāri dodas uzraudzības vizītēs uz tuberkulozes iestādēm valstī, arī pie mums notiek ārstu konsiliji, uz kuriem ierodas ārsti no visiem reģioniem," stāsta galvenā ārste, piebilstot, ka tikko izstrādāta un iesniegta Veselības ministrijai apstiprināšanai tuberkulozes izplatības ierobežošanas valsts programma 2012. – 2014. gadam.

Kā liecina statistika, Tuberkulozes un plaušu slimību centra stacionārā ik gadu ārstējas 5500 pacientu, no tiem apmēram 25% ir tuberkulozes slimnieki – gan bērni, gan pieaugušie. Varbūt kādam tas šķitīs maz, taču jāatceras, ka šīs slimības ārstēšanai nepieciešams

UZZIŅA

- TPSC stacionārā ir 10 nodaļas ar 410 vietām, tajā skaitā bērnu tuberkulozes diagnostikas un ārstēšanas nodaļa ar 40 vietām.
- TPSC sastāvā ietilpst arī ambulatorā nodaļa Rīgā un Rēzeknē. Gadā tiek sniegtas 40 000 ambulatoras konsultācijas.
- Centra aptieka centralizēti iepērk medikamentus un nodrošina visus tuberkulozes pacientus, tajā skaitā arī ieslodzījuma vietās, ar zālēm tuberkulozes ārstēšanai.
- Kopš 2004. gada uz TPSC bāzes darbojas pirmais un ilgstoši vienīgais PVO sadarbības centrs multirezistentas tuberkulozes pētniecībā un izglītībā.

ilgs laiks – viens tuberkulozes pacients slimnīcā pavada vidēji 40 dienas un pat vairāk. Rēķinot pēc slimnīcā pavadīto jeb gultasdienu skaita, tuberkulozes pacienti pārliecinoši ieņem pirmo vietu (60% no visām gultasdienām). Centra stacionāram ir arī filiāle "Ceplīši", kur ārstējas tie pacienti, kuriem ir grūtības ievērot ārstēšanās režīmu, kā arī pacienti, kuri saņem simptomātisku ārstēšanu sakarā ar multirezistentu tuberkulozi. Stacionārā ārstējas arī pacienti ar nespecifiskām plaušu slimībām, piemēram, pneimoniju, sarkoidozi, onkoloģiskām saslimšanām.

Ārstēšanās bez maksas

Andra Cīrule atgādina, ka pneimonologs ir tiešās pieejamības speciālists, tādēļ cilvēkam, kuram radušās aizdomas, ka viņš varētu būt saslimis ar tuberkulozi, ir tiesības doties uz konsultāciju pie šī speciālista bez ģimenes ārsta nosūtījuma, turklāt par konsultāciju un turpmākajiem izmeklējumiem diagnozes precizēšanai nav jāmaksā – tuberkulozes diagnostika un ārstēšana ir valsts apmaksāts pakalpojums.

"Ja saslimušais neārstējas, tuberkuloze izplatās pat veselās ģimenēs. Ļoti bieži ir gadījumi, ka mūsu slimnīcas bērnu nodaļā ārstējas vienas ģimenes bērni, bet pieaugušo nodaļā kāds no vecākiem," stāsta ārste.

Ja cilvēks saslimis pirmo reizi, turklāt ar tuberkulozes formu,

kas jutīga pret biežāk lietotajiem medikamentiem, pacients ar labām sekmēm var ārstēties arī tās slimnīcas plaušu slimību nodaļā, kas tuvāka viņa dzīvesvietai, taču, ja slimība ir atkārtojusies vai arī pastāv iespēja, ka tā varētu nepadoties parastai ārstēšanai, Andra Cīrule tomēr iesaka doties uz TPSC, kur ne tikai iespējams daudz ātrāk un precīzāk noteikt diagnozi, bet arī savlaicīgi nozīmēt adekvātu ārstēšanu. Starp citu, šeit atrodas arī Latvijas centrālā tuberkulozes diagnostiskā laboratorija Latvijā, kurā ļoti ātri var atklāt ne tikai tuberkulozes izraisītāju, bet arī noteikt tā jutību pret medikamentiem.

Šobrīd visā pasaulē lielāks akcents tiek likts nevis uz "gulešanu" slimnīcā, bet uz ambulatoro ārstēšanu. "Arī mūsu stacionārā pacienti atrodas tikai tik ilgi, kamēr krēpu iztriepēs tiek atrastas tuberkulozes mikobaktērijas. Tiklīdz to nav, pacients var doties mājās un turpināt ārstēties ambulatori," stāsta galvenā ārste. Ja cilvēks slimo ar tuberkulozi, kas ir jutīga pret zālēm, tās jālieto sešus mēnešus, ja slimība atkārtojusies – apmēram astoņus mēnešus, bet multirezistentu tuberkuloze ar zālēm jāārstē pat divus gadus. Tuberkulozes ambulatorā ārstēšana notiek stingrā medicīnas darbinieku kontrolē, tas nozīmē, ka pacientam zāles "uz rokas" netiek dotas – tās jālieto medicīnas darbinieka klātbūtnē.

PLAUŠU VESELĪBAS DIENA 2012

Aicinām visus, kuriem rūp sava veselība.

4.10.2012.
plkst. 10.00 - 13.00

ELPO VIEGLI

PROGRAMMĀ:

- Diskusijas ar ārstiem par elpošanas veselības problēmām
- Nevalstisko organizāciju atbalsta iespējas
- Spirometrija un izelpas maksimumplūsmas mērīšana
- HOPS un astmas norises kontroles testi
- Smēķēšanas posts un kā to atmest
- Informācija par inhalatoru pareizu lietošanu
- Par rehabilitāciju un fizikālo medicīnu
- Par vakcināciju un alerģijām
- Citas aktivitātes

Visi pasākumi ir bez maksas. Informācija: www.afonds.lv
Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā
Rīgā, Hipokrāta ielā 2 („Gaiļezera”).

